

ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Загальна інформація щодо фінансування освіти

Забезпечення надання якісної освіти та продовження реалізації освітньої реформи потребує належного рівня державного фінансування. На рис. 1 представлено динаміку обсягів видатків зведеного бюджету України на освіту за останні шість років за звітами Державної казначейської служби України.

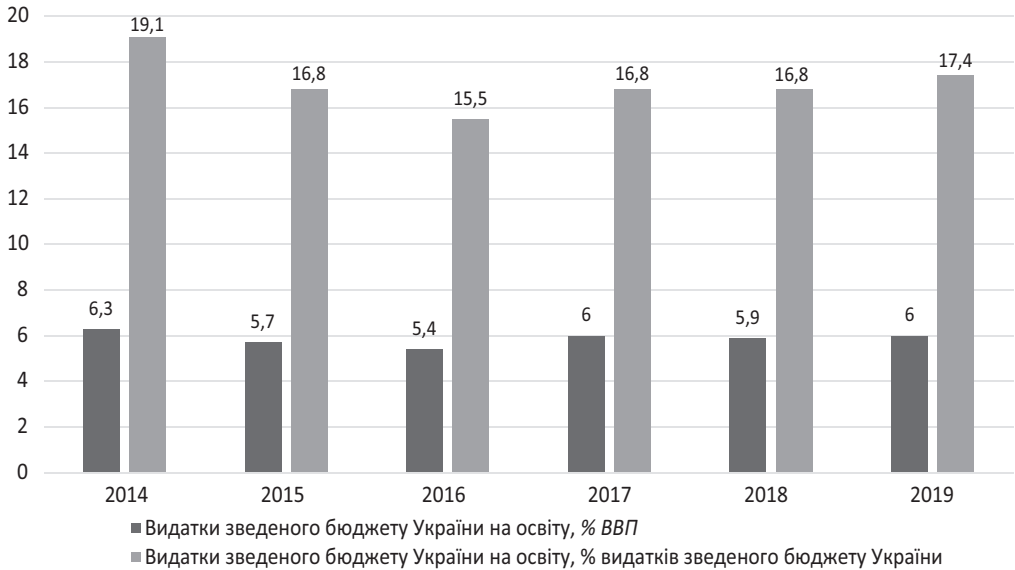

Рис. 1. Видатки зведеного бюджету України на освіту у 2014–2019 рр., %
Побудовано за даними Державної казначейської служби України.

Рисунок 1 демонструє, що упродовж 2014–2016 рр. співвідношення видатків зведеного бюджету України на освіту до ВВП скоротилися (з 6,3 % до 5,4 %). З 2017 р. ситуація змінилася на краще і впродовж 2017–2019 рр. видатки на освіту у відносному і номінальному вимірах порівняно з 2016 р. значно збільшилися. Держава знаходить можливості фінансувати освіту, незважаючи на зрослі потреби оборонної сфери, зумовлені зовнішньою агресією Росії. Втім відсоток видатків зведеного бюджету на освіту до ВВП поки що не досягнув 7 %, як це закріплено у статті 78 Закону України «Про освіту».

У 2019 р. видатки на освіту склали 239 437 млн грн (6,0 % ВВП, або 17,4 % загального обсягу видатків зведеного бюджету України). Для порівняння: у 2018 р. ця сума складала 210 679 млн грн (5,9 % ВВП, або 16,8 % загального обсягу видатків зведеного бюджету України). Тобто навіть в кризових умовах уряд України забезпечив фінансову підтримку освітньої галузі на рівні, необхідному для продовження її реформування.

На рис. 2 представлено структуру щорічних видатків зведеного бюджету України в розрізі рівнів освіти. Видно, що протягом усього досліджува-

ного періоду найбільшу питому вагу у видатках мали витрати на загальну середню освіту, які у 2019 р. склали 48,3 % від видатків зведеного бюджету на освіту, достатньо високими також є видатки на вищу освіту, які у 2019 р. становили 21,5 % загальних видатків, та видатки на дошкільну освіту, що у 2019 р. були на рівні 15,1 %.

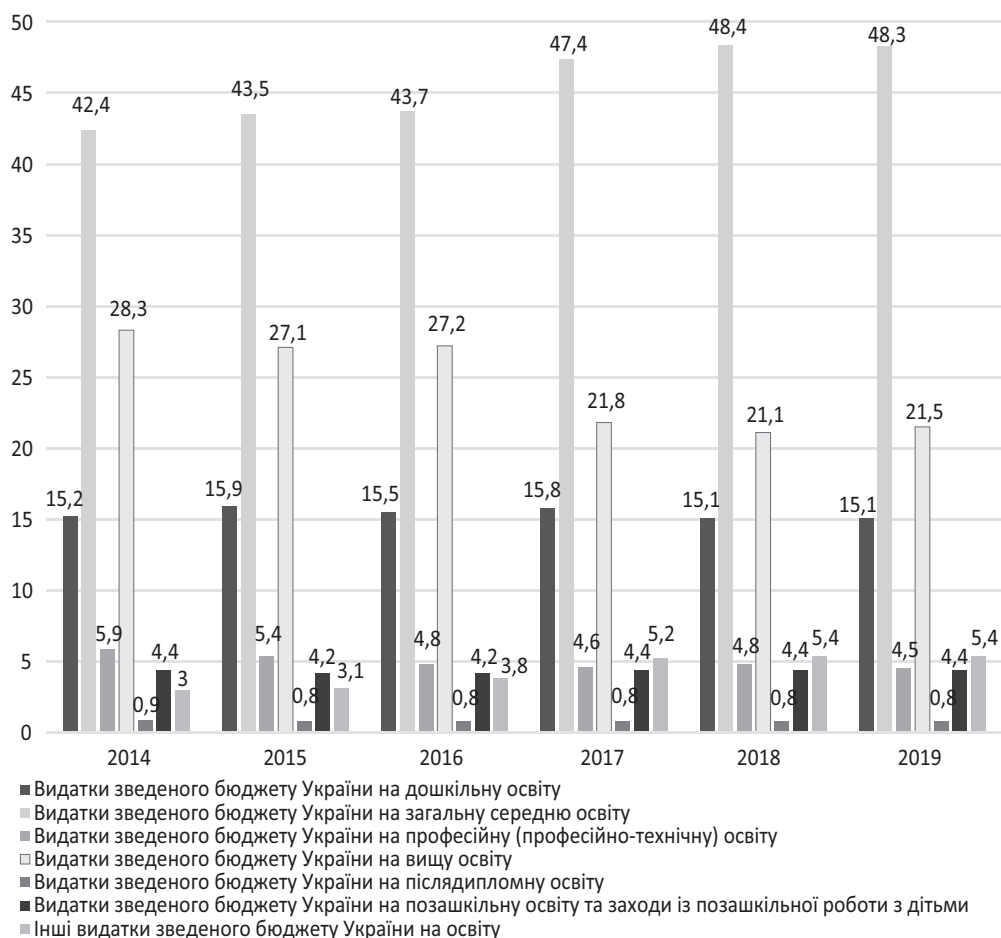

Рис. 2. Видатки зведеного бюджету України в розрізі рівнів освіти у 2014–2019 рр., % видатків зведеного бюджету України на освіту

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

На рис. 3 показано динаміку прямих освітніх видатків державного бюджету в номінальному вимірі.

Як видно з рис. 3, лівая частка прямих видатків державного бюджету витрачається на вищу освіту.

Засади співфінансування та принцип субсидіарності бюджетної системи передбачають, що місцеві бюджети також відіграють суттєву роль у фінансуванні освіти в Україні. Тенденцією останніх років є стійке зростання освітніх видатків з місцевих бюджетів (рис. 4).

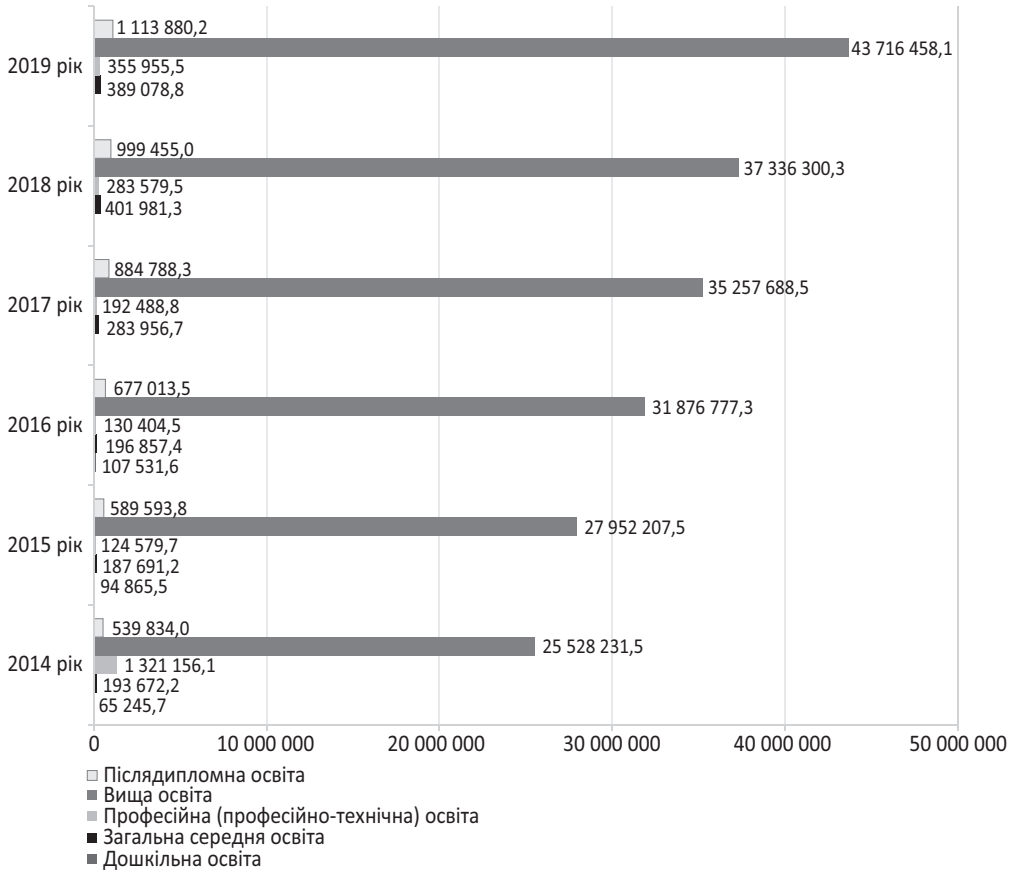

Рис. 3. Структура прямих видатків державного бюджету на освіту за рівнями освіти в 2014–2019 рр., тис. грн

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

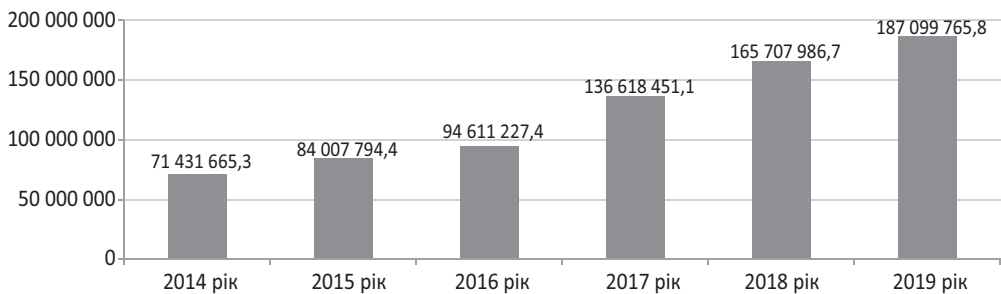

Рис. 4. Видатки місцевого бюджету на освіту в 2014–2019 рр. за функціональною класифікацією, тис. грн

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

У відносному вираженні динаміку видатків місцевих бюджетів наведено на рис. 5.

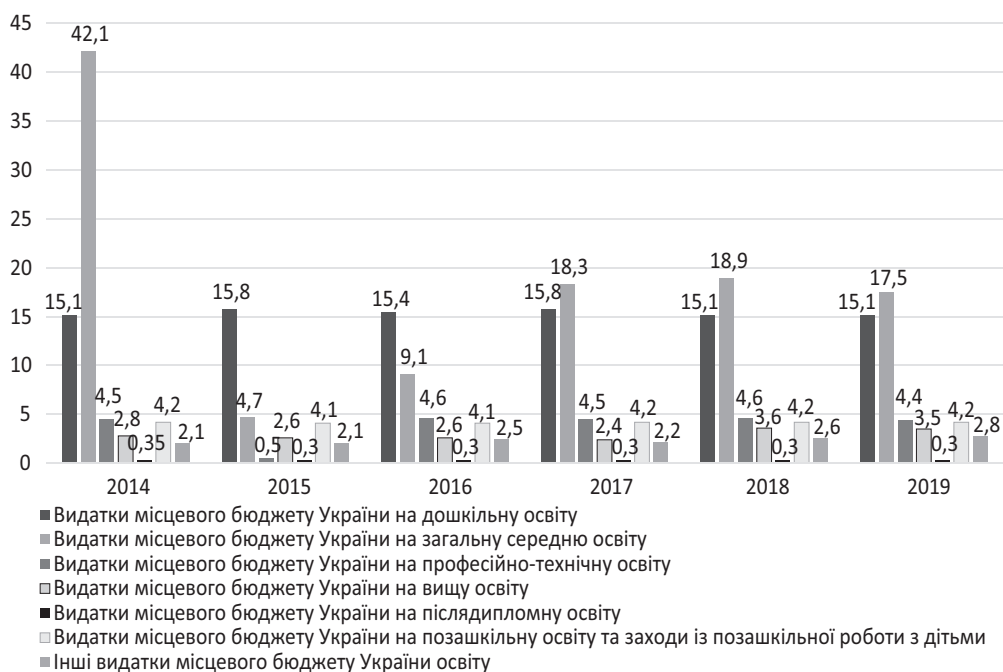

Рис. 5. Власні видатки місцевих бюджетів України за рівнями освіти у 2014–2019 рр., % видатків зведеного бюджету України на освіту

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

З рис. 5 можна бачити, що у 2014 р. власні кошти місцевих бюджетів використовувалися переважно на фінансування загальної середньої освіти (42,1 % від видатків зведеного бюджету на освіту). Після запровадження інструментарію освітньої субвенції відбулося суттєве скорочення цього показника до 4,7 % у 2015 р., а з 2016 р. розпочалось поступове зростання видатків на загальну середню освіту до 18,9 % у 2018 р. та 17,5 % у 2019 р.

Дошкільна освіта з 2017 р. фінансується виключно за рахунок коштів місцевих бюджетів. Протягом усього аналізованого періоду ця частка складала біля 15 %.

Якщо у 2014–2015 рр. місцеві бюджети майже не виділяли коштів на професійну (професійно-технічну) освіту, то з 2016 р. фінансування професійно-технічної підготовки було покладено на місцеві органи влади. У 2016–2019 рр. питома вага цього показника коливалася біля 4,5 %.

Також відзначимо, що для фінансування інших рівнів освіти застосовується бюджетний принцип субсидіарності – такий розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, що ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання публічних послуг до їх безпосереднього споживача.

В зв'язку з такою необхідністю, з 2015 р. в практику бюджетного фінансування освіти було впроваджено використання такого нового бюджетного інструменту як міжбюджетний трансферт з державного бюджету до місцевих бюджетів у вигляді субвенцій на освітні потреби.

Найбільшою за обсягом є освітня субвенція на оплату праці педагогічного персоналу сфери повної загальної середньої освіти. Кошти освітньої субвенції розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України. На сьогодні розподіл цієї субвенції відбувається на підставі положень постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088 зі щорічними змінами та доповненнями. У Постанові міститься формула розподілу, яка переглядається щорічно, виходячи з кількості здобувачів освіти на певній території та розрахункової наповнюваності класів. Основною метою використання формульного підходу є створення стимулів до оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти на рівні окремих територіальних одиниць, оскільки місцеві органи влади змушені фінансувати витрати на оплату праці педагогічного персоналу в частині, що не покривається коштами освітньої субвенції, за рахунок місцевого бюджету.

У 2019 р. бюджетні асигнування з використанням цього інструменту спрямовувались:

- на зарплату педагогічному персоналу (освітня субвенція);
- на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами;
- на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- на створення та ремонт існуючих спортивних комплексів при закладах загальної середньої освіти усіх ступенів;
- на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти.

У 2020 р. заплановано подібні асигнування:

- на зарплату педагогічному персоналу (освітня субвенція);
- на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти;
- на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами;
- на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- на реалізацію програми «Спроможна школа для кращих результатів».
- на покращення соціального захисту окремих категорій педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (після секвестру і внесення змін до державного бюджету коштів на цю субвенцію поки не передбачено).

Таким чином, протягом 2016–2019 рр. частка освітніх видатків у зведеному бюджеті України зростала з 15,5 до 17,4 % його обсягу. За цей час такі видатки на повну загальну середню освіту, яка є обов'язковою для кожного громадянина відповідно ст. 53 Конституції України, зросли з 43,7 до 48,3 % загального обсягу зведеного бюджету. Впродовж цього періоду дещо зменшилася частка видатків на вищу освіту – з 27,2 до 21,5 %. Частки видатків на

фінансування інших рівнів освіти протягом аналізованого періоду залишалися переважно незмінними.

Питому вагу коштів державного і місцевих бюджетів, а також освітньої субвенції у фінансуванні освіти показано на рис. 6.

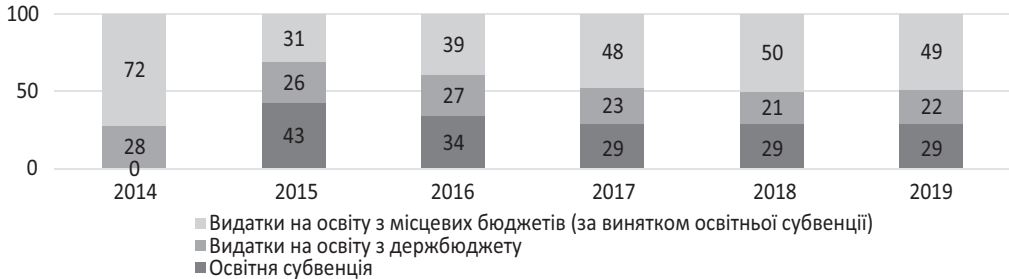

Рис. 6. Розподіл фінансування видатків на освіту за джерелами, %

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Дані, наведені на рис. 6, свідчать, що до запровадження механізму освітньої субвенції у 2014 р. переважна частина видатків на освіту (72 %) здійснювалася за кошти місцевих бюджетів. А вже наступного року ситуація суттєво змінилася: у 2015 р. місцеві бюджети за власні кошти фінансували лише 31 % видатків, тоді як освітня субвенція (у вигляді міжбюджетного трансферту) склала 43 % загального обсягу фінансування. У 2016–2019 рр. питома вага власних коштів місцевих бюджетів почала зростати і у 2019 р. становила вже 49 % (50 % у 2018 р.). Питома вага коштів, що розподілялися на рівні державного бюджету, за аналізований період мала тенденцію до зменшення і у 2019 р. складала 22 %. Частка коштів освітньої субвенції, яка спрямовувалася на забезпечення заробітної плати педагогічних працівників, коливалася в межах 29–43 % освітніх видатків.

Державні цільові субвенції у сфері освіти

Субвенція «Нова українська школа»

За підсумками 2019 р., на фінансування субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» було передбачено 1 061 912,5 тис. грн, з них було використано 1 020 810,4 тис. грн (96,1 %).

На забезпечення належної матеріально-технічної бази для проведення навчання було виділено кошти на чотири основні напрями:

- дидактичні матеріали (234 360,6 тис. грн);
- сучасні меблі (373 576,2 тис. грн);
- музичні інструменти, комп'ютерне обладнання та відповідний мультимедійний контент (329 771,8 тис. грн);
- підготовка тренерів-педагогів, супервізорів, проведення супервізії та підвищення кваліфікації педагогічних працівників (82 945,5 тис. грн) (рис. 7).

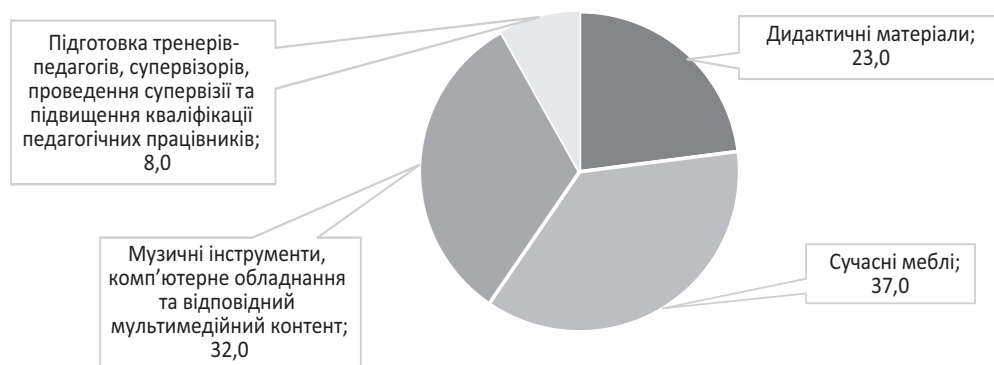

Рис. 7. Розподіл фінансування для НУШ у 2019 р., %

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Загалом у 2019 р. на закупівлю дидактичних матеріалів для НУШ було витрачено 359,6 млн грн, з них за кошти субвенції – 234,7 млн грн.

Було закуплено такі види дидактичного обладнання: друковані засоби; об'єкти натуральні, моделі, макети, муляжі; прилади, пристосування, інструменти.

На закупівлю пристосування для НУШ було витрачено 47,0 млн грн, з них за кошти освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» – 14,2 млн грн. Було закуплено такі види пристосування: класні дошки; коркові дошки; екрани для проекції; фліпчарти; навушники з мікрофоном; фізкультурне обладнання; інструменти музичні.

На закупівлю комп'ютерів та мультимедійного обладнання для НУШ було витрачено 601,33 млн грн, з них за кошти субвенції – 330 млн грн. Було закуплено такі види комп'ютерів та мультимедійного обладнання для НУШ: інтерактивні проектори; ноутбуки; планшети та нетбуки; багатофункціональні пристрої; ламіновальні апарати; документ-камери; флеш-накопичувачі; програмне забезпечення.

Для забезпечення потреб навчального процесу НУШ було проведено закупівлю необхідних меблів для перших класів. На закупівлю меблів для створення сучасного освітнього простору, а також парт, столів та стільців для НУШ було витрачено 743,6 млн грн, з них за кошти субвенції – 386,9 млн грн.

У 2019 році було закуплено такі види меблів: столи та стільці учнівські (одномісний комплект); столи та стільці учнівські (двомісний комплект); столи та стільці для вчителя; шафи для зберігання засобів навчання; контейнери для роздаткового матеріалу; меблі для зони відпочинку. В результаті фінансування видатків на потреби шкільної реформи забезпеченість меблями для НУШ значно підвищилася.

Також кошти субвенції у розмірі 82 945,5 тис. грн було спрямовано на підготовку тренерів-педагогів, супервізорів, проведення супервізії та підвищення кваліфікації педагогічних працівників. За вищезазначені кошти було підготовлено 141 557 тренерів-педагогів, супервізорів та педагогічних працівників, що підвищили кваліфікацію.

На 2020 р. субвенцію заплановано в обсязі 1 060,0 млн грн, зокрема 1 035,0 млн грн на закупівлю засобів навчання та обладнання, у тому числі комп'ютерного та сучасних меблів, для навчальних кабінетів початкової школи (рис. 8).

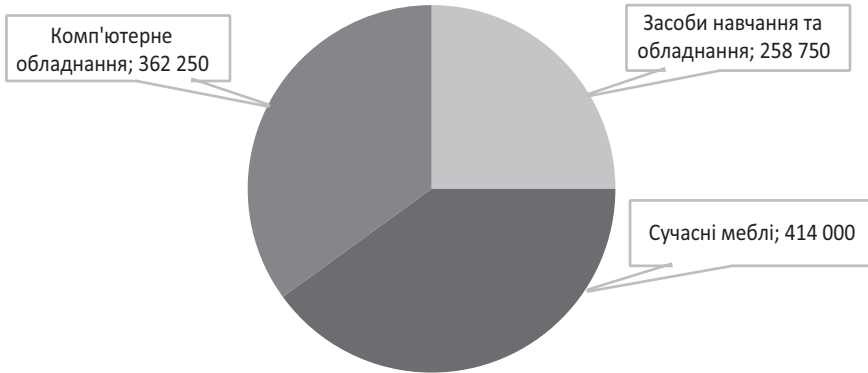

Рис. 8. Забезпечення навчальних кабінетів початкової школи у 2020 р. засобами навчання, обладнанням та сучасними меблями, тис. грн

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Розподіл коштів здійснено наступним чином: 258,75 млн грн (25 % від загального обсягу) на закупівлю засобів навчання та обладнання (крім комп'ютерного) для учнів початкових класів (розподіл між регіонами здійснено пропорційно кількості класів у початкових школах; 414,0 млн грн (40 % від загального обсягу) на закупівлю сучасних меблів для початкових класів Нової української школи (розподіл між регіонами здійснено пропорційно кількості учнів 1-4-х класів у початкових школах); 362,25 млн грн (35 % від загального обсягу) на закупівлю комп'ютерного обладнання для початкових класів (розподіл між регіонами здійснено пропорційно кількості початкових шкіл).

Розподіл обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» у 2020 р. затверджено відповідними постановами: Постанова КМУ від 12.02.2020 № 105 (в редакції постанови КМУ від 29.04.2020 № 325), Постанова КМУ від 04.04.18 № 237 (зі змінами), Постанова КМУ від 29.04.2020 № 325.

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення та ремонт існуючих спортивних комплексів при закладах загальної середньої освіти усіх ступенів

В 2019 році вперше за роки незалежності було профінансовано капітальні видатки на створення та ремонт існуючих спортивних комплексів при ЗЗСО усіх ступенів на суму 150 млн грн. Було визначено наступний алгоритм розподілу коштів: субвенція спрямовується на будівництво нових, реконструкцію та капітальний ремонт існуючих спортивних комплексів (спортивних залів,

плавальних басейнів, стадіонів, стрілецьких тирів, стрільбищ, спортивних полів, ядер, майданчиків, інших споруд) ЗЗСО (у сільській місцевості з контингентом не менше 100 учнів, у міській місцевості – не менше 300 учнів). Серед обов'язкових умов надання субвенції – співфінансування з місцевих бюджетів, облаштування спортивним інвентарем і обладнанням та утримання за рахунок місцевих бюджетів. Конкретний перелік спортивних комплексів, на які спрямовується субвенція, визначала комісія, створена при МОН. До складу комісії увійшли представники МОН, Мінмолодьспорту, Мінрегіону, члени комітету Верховної Ради України з питань бюджету. Обрані комісією проекти погоджено КМУ (розпорядження КМУ від 05.07.19 № 493-р).

Касові видатки склали 123 640,6 тис.грн, що становило 82,4 % від запланованого.

Протягом 2019 р. було облаштовано 81 спорткомплекс, зокрема збудовано 19 нових та 59 спорткомплексів було реконструйовано (здійснено капітальний ремонт), по 3-х спорткомплексах у Вінницькій області не зазначається, чи то було нове будівництво, чи реконструкція. Найбільшу кількість спорткомплексів облаштовано у Львівській області (10 об'єктів), середні витрати по області склали 1,84 млн грн, коливаючись від 1,7 млн грн до 0,26 млн грн. У п'яти областях реконструйовано 5 спорткомплексів, у чотирьох областях – 4 спорткомплекси, у п'яти областях – 3 спорткомплекси, в шести областях – 2 спорткомплекси, у решти – по одному спорткомплексу.

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти

У 2019 р. на КПКВК 2211250 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти» було передбачено 1 332 555,9 тис. грн, використано коштів у сумі 1 085 874,4 тис. грн, що склало 72,4 %. Зокрема, за рахунок цієї цільової субвенції було профінансовано придбання шкільних автобусів, в тому числі обладнаних місцями для дітей з особливими освітніми потребами на суму 242,14 млн грн. Також за рахунок субвенції було профінансовано придбання автомобільних транспортних засобів, у тому числі для обслуговування ІРЦ на суму 97,72 млн грн.

На придбання персональних комп'ютерів було витрачено 383,0 млн грн, з них за кошти субвенції – 283,31 млн грн. За рахунок цих коштів було закуплено 27 375 комп'ютерів для 4376 ЗЗСО України.

На забезпечення доступу до Інтернету (придбання мережевого обладнання та послуг провайдерів) було витрачено 476,05 млн грн, з них за кошти субвенції – 462,70 млн грн. За рахунок цих коштів було придбано послуг доступу до Інтернету у 7 831 ЗЗСО і мережевого обладнання для забезпечення доступу до Інтернету у 4 256 ЗЗСО.

Субвенція на надання державної підтримки особам з ООП

У 2019 р. відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» за бюджетною програмою 2211220 «Субвенція з державного

бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» було виділено 504,5 млн грн. (впродовж бюджетного року ця сума була перерозподілена і склала 454,41 млн грн), фактичні касові видатки на субвенцію склали 350,1 млн грн (77,1 %) (рис. 9).

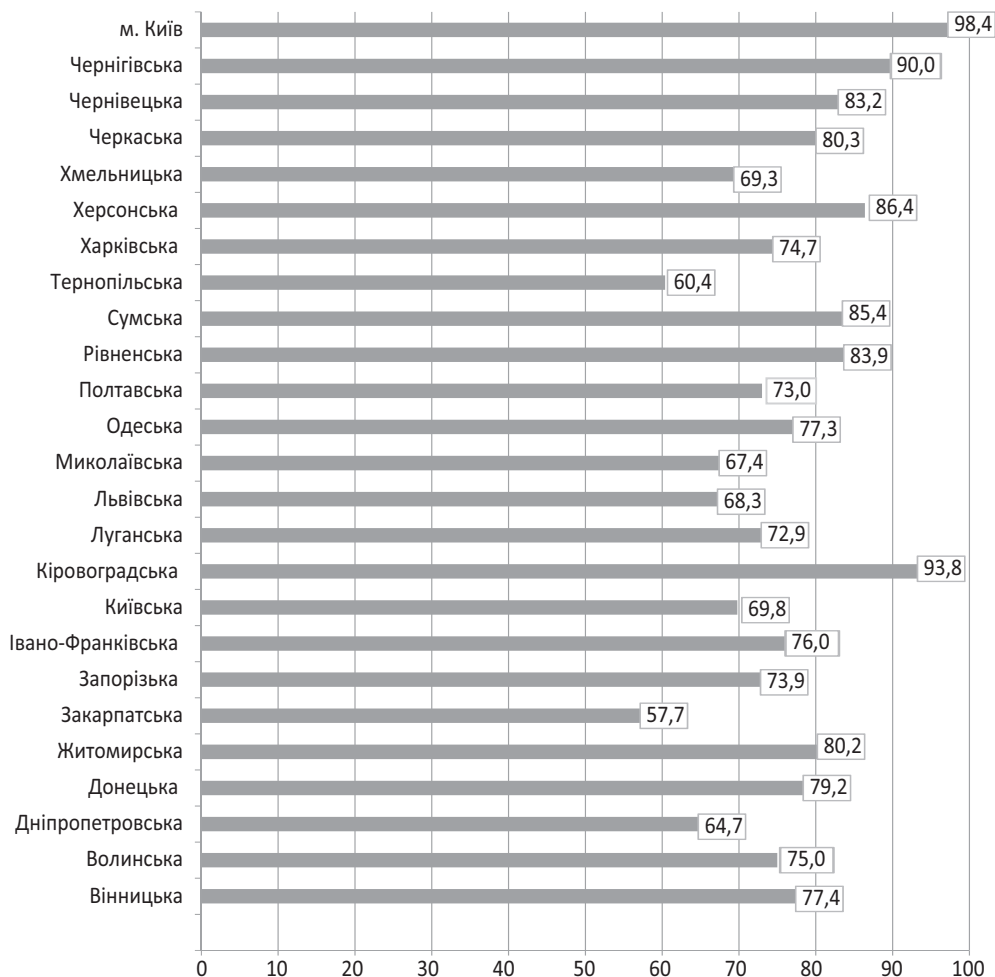

Рис. 9. Відсоток використання отриманої субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 р., %

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Найбільше коштів за бюджетною програмою 2211220 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» було виділено Запорізькій області (42,7 млн грн, використано 73,9 % коштів); м. Київ (34,1 млн грн, використано 98,4 %); Дніпропетровській області (32,8 млн грн, використано 64,7 %). Найменше коштів було виділено Луганській (7,1 млн грн, використано 72,9 % коштів), Сумській (7,8 млн грн, використано 85,4 %) та Тернопільській (8,2 млн грн, використано 60,4 %) областям.

З боку ДНУ «Інститут освітньої аналітики» за дорученням МОН здійснюється постійний моніторинг потреб закладів освіти у засобах навчання та реабілітаційного обладнання, що дозволяє МОН результативніше розподіляти досить обмежені бюджетні ресурси.

На 2020 р. обсяг субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами (КПКВК 2211220) становить 504 458,3 тис. грн. (розподіл згідно постанови КМУ від 26.02.2020 № 152) (рис. 10).

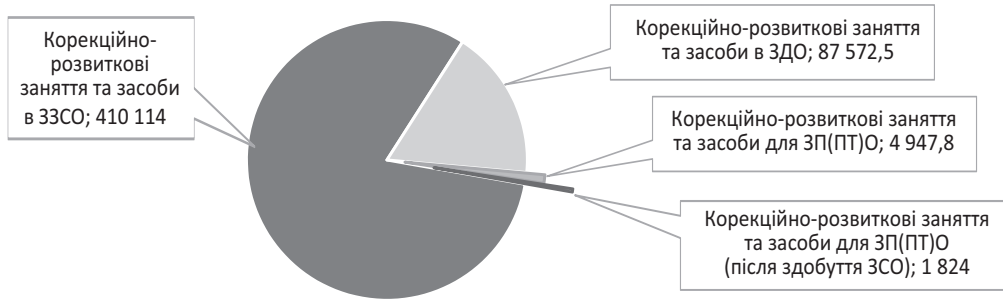

Рис. 10. Розподіл коштів обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами (КПКВК 2211220) у 2020 р., тис. грн

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Передбачено наступний розподіл коштів обсягу субвенції: 410 114,0 тис. грн – на оплату за проведення корекційно-розвиткових занять і придбання спеціальних засобів корекції для учнів інклюзивних класів закладів загальної середньої освіти (кількість учнів – 19 345 осіб по 21,2 тис. грн на одну особу, з яких – 15,0 тис. грн видатки споживання, 6,2 тис. грн видатки розвитку); 87 572,5 тис. грн – на оплату за проведення корекційно-розвиткових занять і придбання спеціальних засобів корекції для вихованців інклюзивних груп закладів дошкільної освіти (кількість вихованців – 4 681 осіб по 18,7 тис. грн на одну особу, з яких – 12,5 тис. грн видатки споживання, 6,2 тис. грн видатки розвитку); 4 947,8 тис. грн – на оплату за проведення корекційно-розвиткових занять і придбання спеціальних засобів корекції для слухачів інклюзивних груп закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здобувають поряд з професією загальну середню освіту (кількість слухачів – 286 осіб по 17,3 тис. грн на одну особу, з яких – 11,3 тис. грн видатки споживання, 6 тис. грн видатки розвитку); 1 824 тис. грн – на придбання спеціальних засобів корекції для слухачів, які навчаються в інклюзивних групах закладів професійної (професійно-технічної) освіти після здобуття повної загальної середньої освіти (кількість слухачів – 304 осіб по 6,0 тис. грн на одну особу, видатки розвитку).

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами затверджені постановою КМУ від 14.02.2017 № 88.

Субвенція «Спроможна школа для кращих результатів»

Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» затверджено бюджетну програму «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію програми «Спроможна школа для кращих результатів» (КПКВК 2211260). Субвенція спрямовується на реалізацію проектів, пов'язаних із завершенням розпочатих у попередніх періодах робіт з будівництва нових будівель і споруд комунальних ЗЗСО, реконструкцією, капітальним ремонтом існуючих будівель (їх частин), споруд ЗЗСО та (або) формуванням нового освітнього простору.

На 2020 р. загальний обсяг субвенції затверджено в сумі 2 500,0 млн грн, з них: 500,0 млн грн – за загальним фондом; 2 000,0 млн грн – за спеціальним фондом.

Умови надання та порядок розподілу обсягу субвенції затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 100 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 № 324).

За даними ДКСУ станом на 01.07.2020 р. загальна сума фактично відкритих асигнувань із загального фонду державного бюджету на цю програму склала 150,0 млн грн (30 % від річних планованих обсягів). За оперативними даними МОН використано 66 658,2 тис. грн виділених коштів.

Субвенції на розвиток сучасної професійної (професійно-технічної) освіти в Україні

Уряд спрямовує значні зусилля на розвиток сучасної професійної (професійно-технічної) освіти. Зокрема ухвалення постанови КМУ від 30.11.2016 № 925 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти» дає змогу підвищити рівень професійної підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти завдяки збільшенню бюджетної підтримки. За кошти, виділені Урядом з державного бюджету упродовж 2016–2019 рр. загальним обсягом 250 млн грн, на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти було створено 145 навчально-практичних центрів (НПЦ) з підготовки кваліфікованих робітничих кадрів за рядом актуальних професій для української економіки.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» було затверджено КПКВК 2211210 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів» у розмірі 50,0 млн грн, кошти було використано фактично на 100 %.

На 2020 р. було заплановано КПКВК 2211210 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти» в обсязі 100,0 млн грн, що становить 72,8 % від визначених загальних потреб на такі цілі.

У контексті необхідності певних коректив щодо потреби у фахівцях, яку диктує сьогоднішній ринок праці, постановою КМУ від 12.02.2020 № 104

були внесені зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 925 та затверджено Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти. Зокрема, внесеними змінами розширено напрями використання бюджетних коштів: субвенція спрямовується на придбання сільськогосподарської, іншої техніки, обладнання, матеріалів та устаткування закладами професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри сучасної професійної (професійно-технічної) освіти (далі – навчально-практичні центри), а також на капітальний ремонт (реконструкцію) майстерень, лабораторій, кабінетів, інших навчальних приміщень. Сума коштів, які можуть бути спрямовані для капітального ремонту (реконструкції) закладів професійної (професійно-технічної) освіти, повинна становити не більше 20 % загальної розміру субвенції.

За результатами поданих заявок від областей комісією, яка була створена МОН, у 2020 р. було відібрано 53 заклади професійно-технічної освіти для створення на їх базі навчально-практичних центрів. Перелік закладів професійної (професійно-технічної) освіти затверджено наказом МОН від 23 квітня 2020 р. № 544. Загальний обсяг зазначених фінансових потреб становить 137 442,1 тис. грн.

За даними Держказначейства станом на 01.07.2020 кошти з бюджету ще не надходили.

Особливості розподілу освітньої субвенції

Невикористані залишки освітньої субвенції розподіляються за напрямками визначеними Кабінетом Міністрів України. Зокрема Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 964-р було заплановано обсяг видатків розвитку сумою 123,7 млн грн на придбання обладнання для оснащення ресурсних кімнат.

Ще одним розпорядженням КМУ від 18.12.2018 № 1012-р напрями спрямування видатків було визначено таким чином: 200,0 млн грн – на оснащення закладів загальної середньої освіти засобами навчання та обладнанням для кабінетів природничо-математичних предметів (видатки розвитку); 50,0 млн грн – на закупівлю україномовних дидактичних матеріалів для ЗЗСО з навчання мовами національних меншин (видатки споживання); 267,3 млн грн – на забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у приміщеннях ЗЗСО (видатки розвитку). Використання коштів освітньої субвенції мало здійснюватися на засадах співфінансування.

Кошти в обсязі 200 млн грн, спрямовані на облаштування природничо-математичних кабінетів засобами навчання та закупівлю обладнання, були використані на 98,2 % (196,9 млн грн).

Протягом 2019 р. за кошти державного бюджету також обладнано 3 681 кабінет природничо-математичного циклу. Найбільше (22,2 %) сучасним обладнанням облаштовано кабінетів математики (рис. 11).

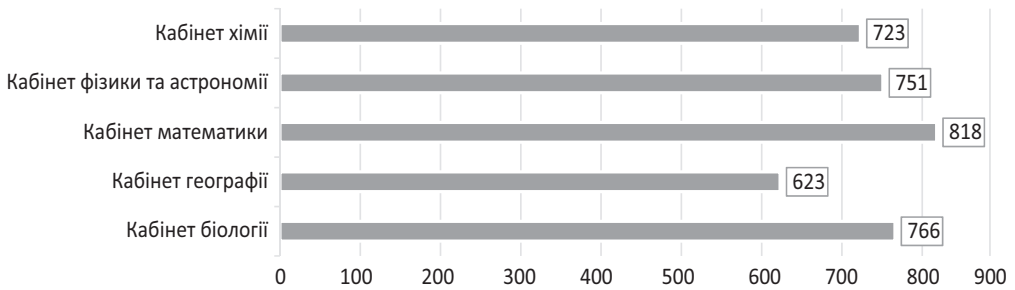

Рис. 11. Кількість кабінетів природничо-математичного циклу, для яких закуплено засоби навчання та обладнання, %

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Закладами загальної середньої освіти були закуплені меблі та аудиторні дошки, зокрема закуплено більше 20 000 одиниць меблевого обладнання для кабінетів математики й природничих предметів (рис. 12).

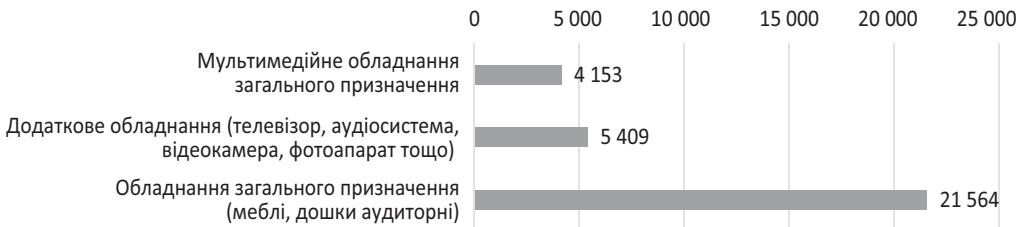

Рис. 12. Кількість обладнання, яке було закуплено для оснащення кабінетів природничо-математичного циклу, одиниць

Побудовано за даними Міністерства освіти і науки України.

Оснащення кабінетів природничо-математичного циклу найбільше поповнилось обладнанням в закладах загальної середньої освіти Донецької і Харківської областей, а саме: в Донецькій області закуплено 5 350 одиниць необхідного обладнання, в Харківській області – 3 444 одиниці мультимедійного, додаткового й меблевого обладнання.

Із виділених 50,0 млн грн на закупівлю україномовних дидактичних матеріалів для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин було використано 47,8 млн грн або 95,6 %.

Близько 80 % коштів (212,3 млн грн з 267,3 млн грн) використано на забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у приміщеннях закладів загальної середньої освіти.

Ще одним напрямом, за яким витрачалися залишки освітньої субвенції у 2019 р., була закупівля шкільних автобусів для перевезення дітей до місця навчання. У 2019 р. закуплено 381 автобус на суму 707,3 млн грн, у т. ч. 62 спеціальних шкільних автобуси.

Станом на 01 січня 2020 р. залишки освітньої субвенції на рахунках місцевих бюджетів склали 5,3 млрд грн. З них 3,4 млрд грн є вагомим ресурсом місцевої влади для оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти.

Решта 1,9 млрд грн отримали цільове призначення. Урядом наприкінці 2019 р. було ухвалено Розпорядження КМУ від 27.11.2019 № 1106-р «Деякі питання використання у 2019 р. освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» та передбачені цільові видатки у сумі 1 099 607,4 тис. грн, з них: 600 000,0 тис. грн на придбання шкільних автобусів, у тому числі обладнаних місцями для дітей з особливими освітніми потребами; 400 000,0 тис. грн на ремонт та придбання обладнання для їдалень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти; 55 335,4 тис. грн на забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у приміщеннях закладів загальної середньої освіти; 44 272,0 тис. грн на придбання обладнання для спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів, в яких навчаються сліпі, із зниженим зором, глухі діти.

Використання коштів за напрямками, крім придбання обладнання для спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів, в яких навчаються сліпі, із зниженим зором, глухі діти, здійснюється на засадах співфінансування: для закладів, розташованих у м. Києві, містах обласного значення та об'єднаних територіальних громадах з адміністративним центром у місті обласного значення та фінансування яких здійснюється з обласного бюджету, не більш як 70 % – за рахунок освітньої субвенції та не менш як 30 % – за рахунок коштів місцевих бюджетів; для закладів, розташованих у районах та об'єднаних територіальних громадах, не більш як 90 % – за рахунок освітньої субвенції та не менш як 10 % – за рахунок коштів місцевих бюджетів; для закладів, розташованих у селах (селищах), що мають статус гірських населених пунктів, та населених пунктах, розташованих на лінії зіткнення, не більш як 95 % – за рахунок освітньої субвенції та не менш як 5 % – за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Розпорядження КМУ від 27.11.2019 № 1109-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2019 рік», відповідно до якого за рахунок залишків по іншим бюджетним програмам був збільшений обсяг освітньої субвенції та передбачені цільові видатки у сумі 801 624,0 тис. грн на оснащення закладів загальної середньої освіти обладнанням для навчальних кабінетів і STEM-лабораторіями.

Особливості розподілу освітньої субвенції у 2021 році

Особливості розподілу освітньої субвенції у 2021 р. зумовлені тим, що з 2021 р. буде діяти новий територіальний устрій України. Тобто, всі територіальні громади, які утворюються після місцевих виборів 25 жовтня 2020 р., перейдуть на прямі міжбюджетні відносини з 01 січня 2021 р. Розподіл освітньої субвенції для підготовки проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» на перше читання має бути здійснений з урахуванням територіальних громад, які утворюються до 25 жовтня 2020 р. Достовірність та своєчасність розподілу освітньої субвенції залежить від оперативності заповнення офіційної статистичної звітності (звіт ЗНЗ-1) закладами загальної середньої освіти та надання іншої інформації до МОН департаментами (управліннями) освіти і науки на місцях.

На виконання вимоги Формули розподілу освітньої субвенції щодо перегляду коефіцієнтів приведення розрахункової наповнюваності класів раз на три роки, нині в МОН здійснюється математичне моделювання для визначення нових значень розрахункової наповнюваності класів, які почнуть діяти з 01 січня 2021 року, з урахуванням нового територіального устрою.

Також відзначимо, що значна увага приділяється ефективності використання бюджетних коштів, зокрема Міністерство фінансів України (Мінфін) з 2018 р. започаткувало оприлюднення фінансово-освітньої інформації на своїх електронних ресурсах (<https://mof.gov.ua/uk/the-reform-of-education>).